

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. II. De Qualitate necessaria Parochi, testium, ac præsentiaë requisitaë ad Matrimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

valent Matrimonia celebrata coram Magistrate, & non coram parochio in ...
cis, in quibus pastor toleratur quidem ab Hæreticis, sed eâ conditione, ut Sacramenta non administret, idque tam administranti quam suscipienti prohibitum sit sub pena mortis, exilii, vel valde gravis multæ. Quæ difficultas à paucis annis locum habuit in ditione Falcoburgensi & locis vicinis. Eademque à Joanne Miræo Episcopo Antverpiensi anno 1607. die 19. Martii proposita fuit Guilielmo Eslio, qui rectè respondit ejusmodi Matrimonia valere, eò quòd ibi non sit tutus ad sacerdoteni accessus, sicut non dicitur tutum iter, ubi homines spoliantur, etiamsi non occidantur. Videnturque paria, parochum abesse, sic ut non sit tutus ad eum accessus, & adesse quidem, sed sic ut ejus operâ tutò quis uti nequeat; cum utrobique sit æquale periculum in accedendo. Idem approbat Sylvius q. 45. Supplem. d. 5. §. Quartum quarto ubi tamen addit, quòd si non sit parochus in loco, vel sit quidem, sed cum dicto periculo: sint autem in vicinis pagis sacerdotes habentes ab Ordinario vel ab eundem facultatem assistendi Matrimoniis Christianorum, & circumeuntes oppida & pagos, offerentesque (occultè tamen & cum periculo) Sacramenta & operam suam: illi qui non coram tali sacerdote contrahunt, cum possint absque gravi suo periculo eum vel accersere, vel adire, invalidè contrahant, quia licet non sine suo periculo præstet operam, cum tamen eam offerat, contrahentes possunt evitare decretum Concilii, ideoque illud tenentur.

Q U Æ S T I O II.

De Qualitate necessaria Parochi, Testium, ac presentia requisita ad Matrimonium.

NOMINE Parochi, cujus assistentia à Tridentino requiritur, intelligitur is, qui habet beneficium cum cura animarum, sive sit Pastor, sive Ordinarius superior, ut Episcopus ejusdemque in spiritualibus Vicarius Generalis, qui juxta communem sententiam à Tridentino his & alibi intelligitur etiam nomine Ordinarii. Item Capitulum Sede vacante, Legatus Pontificis, & ipse Pontifex. Unde in Rituali Romano præscribitur, ut assistat Parochus vel Ordinarius. Quare Archiepiscopus non potest assistere subditis Suffraganeorum seu Comprovincialium Episcoporum, nisi dum actu visitat, aut certè per viam appellationis factæ ab Ordinario nolente assistere.

Neque est necessarium, ut Parochus assistens sit sacerdos juxta Doctores passim: quia Tridentinum ejusmodi conditionem in Pa-

rocho non requirit; & aliunde constat Parochus etiam non ordinato de jure tolerari, quæcumque non sunt actus Ordinis, nisi satis aperte restringatur; prout in præfenti non fit. Quare ita etiam declaravit Congregatio Cardinalium. Nec refert, quòd à Tridentino addatur, Vel alio sacerdote. Nam inde non sequitur ipsum quoque Parochum debere esse sacerdotem: non enim requiritur omnimoda identitas qualitatis, non obstante ly alius: cum rectè exponatur hoc modo, Vel alio qui sit sacerdos. Uti Lucæ 13. dicitur: Ducebantur autem & alii duo nequam (id est, qui erant nequam) cum eo. Ordinarium namque est, ut Parochus sit sacerdos, & saltem infra annum esse debet, officiumque parochiale dirigitur ad Ordinem sacerdotalem. Quòd si etiam à parte rei non esset verus Parochus, sufficit quòd habeat titulum coloratum cum errore vulgi. Similiter potest validè assistere Matrimonio, et si sit excommunicatus, etiam non toleratus: prout declaravit Congregatio Cardinalium ad sess. 24. cap. 1. de Reform. Matrim. §. Qui alias quam præfente Parochus. Ratio est: quia hic actus non est jurisdictionis, sed testis requisiti à Jure. Deinde actus jurisdictionis non exercetur ab invito; valet tamen Matrimonium contractum coram Parochus invito. Denique ob hoc sufficiunt ad valorem duo testes similes sive excommunicati. Vide latius Sanchez l. 3. d. 21. & alios.

Quia verò Parochus non potest assistere Matrimonio quorumlibet, sed tantum suorum, seu quorum censetur esse Parochus, hinc non sufficit, ut aliqui sint in transitu vel recreationis gratiâ in loco alicujus parochiæ, ut Parochus eorum Matrimonio assistat, sed requiritur ut habeant ibidem fixum domicilium, vel saltem habitationem quæ sufficiat ad acquirendam parochiam, & consequente ut Parochus habeat potestatem ordinariam administrandi eis Sacramenta. Ad hoc autem non requiritur juxta Doctores passim animus perpetuò manendi in parochia, seu strictum domicilium: sed sufficit animus habitandi ad certum tempus, modò id breve non sit: quomodo studiosi in Universitatibus, milites in præfidiis, sollicitantes in Curia &c. per notabilem saltem anni partem manere statuentes, in eum finem sufficienter ibidem habitant: adeò ut habitatio tali modo, et si ad diem tantum, incepta, operetur eundem effectum, quem post menses aliquot habitationis expletos. Unde etiam ex sola habitatione alicubi, non per modum viatoris, sed conductâ domo vel officinâ contrahitur quasi domicilium, ita ut possit quis ibi conveniri, ut habetur l. Heres absens §. Proinde, in fine, ff. de Judiciis, & per consequens acquiritur quasi domicilium in rebus spiritualibus, ut ratione illius habeat Parochus jurisdictionem in sic habitantem; adeoque hic

Sufficit parochus cum titulo colorato

Item Excommunicatus non toleratus

14. Parochus debet esse proprius

Quis ex quorum refertur censetur talis

hic fiat illius subditus. Vide Sanchez l. 3. d. 23. Sylvium qu. 45. Supplem. art. 4. §. Quæritur quid, & alios.

15. Coram eo potest inire matrimonium extra limites parochia. Sponsus autem parochiarum utriusque Parochus potest assistere.

Nec requiritur, quod contractus celebraretur coram paroco intra limites suæ parochiæ (idem quoad Episcopum est de diœcesi) quia hic actus nullum tribunal aut strepitum vel solemnem pompam requirit; cujusmodi dumtaxat in alieno territorio fieri prohibentur. Quare idem est de aliis actibus parochialis officii externam pompam aut strepitum non exigentibus. Quando autem sponsus & sponsa sunt diversæ parochiæ, assumitur ordinariè Parochus in cuius parochia Matrimonium celebratur. Hoc tamen non requiritur ad valorem, immo nec ad licitum: cum sufficiat assistere parochum alterutrum. Deinde non est ratio, cur minus posset ibi assistere huiusmodi Parochus, quam in alia parochia, de qua neuter contrahentium existeret.

16. Quis valeat assistere Matrimonii vagorum.

Matrimonio vagabundorum (etsi alter tantum si vagabundus, inquit Sanchez d. 25. n. 14.) potest probabiliter assistere quilibet Parochus: quia non videtur major ratio de uno, quam de alio. Ita Sanchez *supra* n. 11. & alii. Ceteri tamen volunt eum censendum Parochum vagorum, & ad valorem Matrimonii necessarium, in cuius parochia morantur: nè aliàs censeantur tales omni paroco carere, immo si sint vagi respectu quarumvis diœcesium ac provinciarum, omni Ecclesiastico superiore, præter Papam: quod apparet inconueniens.

17. Quid circa illas Parochos stobervandum ex præscripto Ecclesiæ.

Circa eosdem vagabundos *Trid. sup. c. 7. Parochis præcipit, ne illorum Matrimonii intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delatâ, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* Quod decretum intelligitur etiam, quando unus tantum contrahentium est vagus, ut colligitur ex fine ipsius decreti, qui pariter tunc locum habet. Immo *Aversa qu. 7. sect. 2.* ob eandem rationem intelligi vult etiam de exteris & advenis, qui jam primo domicilium figere ceperunt. In quibus planè rationabile est idem observari. Uti etiam in uxoribus militum, captivorum, vel aliorum qui peregrinantur: de quibus idem præscribit *Rituale Romanum Tit. de Sacram. Matrim.* Quod si tamen hoc decretum *Tridentini* non servaretur, seclusis aliis impedimentis Matrimonium valeret; eò quod non opponatur particula irritans. Idemque censuit *Congregatio Cardinalium.*

18. Ordinarius potest substituere alium, sed non nisi Sacerdotem.

Potest quoque Parochus & Ordinarius substituere alium, qui suo loco assistat Matrimonio. Hic tamen debet esse sacerdos; ut patet ex *Tridentino c. 1.* dicente: *Vel alio sacerdote de ipsius parochi vel Ordinarii licentiâ.* Quæ verba commodè intelligi possunt in rigore, uti sonant. Et hunc intellectum confirmat communis Doctorum sensus, ipseque usus de Paroco & alio substituendo. Et quidem congruè statuit in Paroco sufficere

officium, quod alio substituendo suppleri deberet per sacerdotium.

Sed difficultas est, an hæc licentia possit alteri dari à Paroco seu Ordinario excommunicato, etiam non tolerato. Plures negant, sed probabilius alii affirmant: eò quod hæc substitutio seu concessio licentiæ etiam improprie dicatur actus jurisdictionis, differentiam actus Ordinis; proprie tamen sit tantum actus substituendi, alterum ad restituendum pro se: quare sicut assistere vel testificari, sic & alterum ad hoc substituere non est actus jurisdictionis. Quæ licentia dum etiam non excercet jurisdictionem privatus aliquis, qui in suis negotiis statuit procuratorem, similiter nec procurator alium substituens. Unde Parochus per excommunicationem non privatur potestate hæc substituendi.

Pari ratione validè substitui potest sacerdos excommunicatus non toleratus, infamis, condemnatus &c. cum assistentia ut dictum est) non sit actus jurisdictionis, sed cuiusdam authenticæ testimoniis, à quibus similes non repellit, patet ex ipsis testibus. Non adhuc tamen excommunicatus vitandus sine gravi peccato (quid quid Nonnulli secus sentierint) nisi excuset necessitas: cum sit communicatio in re tam gravi & sacra. Quemadmodum etiam peccaret mortaliter, qui iuste & specialiter inhibitus ab Episcopo assisteret Matrimonio, veluti contrahentis iusto præcepto in re gravi.

Ut autem censeatur alium substituere sufficit concessio generalis, quæ ipsi à Pastore conceditur facultas omnia pastoralia munia exercendi in sua parochia: sub hac enim etiam comprehenditur facultas assistendi Matrimonio. Vide Sanchez l. 3. disp. 35. n. 7. Sufficit etiam licentia tacita, quando videlicet Pastor alteri tacet Matrimonio assistere, & tacet; cum tamen sciatur contradicere deberet, si non consentiret: quia in tali circumstantia qui tacet, consentire videtur. Est tamen necessarium, ut licentiæ præceptum assistentiæ nec ullo modo sufficit præsupra rati habitio Pastoris: quia spectat ad substantiam & valorem contractus matrimonialis, qui statim ac fit, validus est vel nullus, nec semel invalidus potest per ratihibitionem Pastoris revalidari. Aliud esset, si tantum requireretur ad licitè contrahendum. Quod si denique Parochus contra prohibitionem Episcopi daret alicui alteri sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio, adhuc ipsa licentia & Matrimonium valeret, ut censet Sanchez l. 3. d. 32. Et rectè confirmat ex quadam decisione Rotæ in casu non ab simili: nam per talem prohibitionem non adimitur Paroco potestas, sed tantum interdicuntur usus quidam. Quamquam si iusta sit prohibitio, Parochus malè faceret. Immo si adderetur clausula irritans ipsam licentiam, esset ipsa,

ipsa, adeoque Matrimonium nullum. Sicut si post datam à Parocho licentiam, superior non revocaret: nam similiter potest irritare dandum.

Præter Parochi assistentiam ad valorem Matrimonii requirit Tridentinum, supra præsentiam duorum vel trium testium. Unde patet duos sufficere. Hi autem non debent esse omni exceptione majores, quasi contra eos non posset in judicio excipi, sed sufficit quod sint capaces rationis, ut sufficienter possint intelligere quid agatur, & illud testari; etsi sint mulieres, parentes aut sanguine juncti, infames, excommunicati &c. Patet ex consensu Doctorum & praxi Pastorum; ipsoque Tridentino, quod nullas qualitates speciales in testibus requisivit. Et merito: ne injiciatur sollicitudo inquirendi testes omni exceptione majores, ac relinquatur aditus impugnandi Matrimonium ex defectibus testium. Quare etsi Matrimonium sit res gravis, non tamen fuisset conveniens requirere tam præcisam testium qualitatem. Unde certum est sufficere assistentiam ipsius Parochi, etsi sit sanguine junctus, aut aliàs non omni exceptione major. Et quamvis ejusmodi testes possint repelli à judice vel partibus, validè tamen admittuntur ex consensu partium: prout in Matrimonio ex consensu contrahentium admittuntur.

Porro non sufficit præsentia Parochi & testium merè materialis seu corporalis, sed hi debent ita adesse contrahentibus, ut intelligant quid agatur, ut est satis certum apud Doctores. Patet etiam: quia Tridentinum loquitur de præsentia morali & humana: nam illorum præsentiam requisivit ut possint testari de Matrimonio contracto, si forte conjuges vellent ad eas nuptias inire; non possunt autem de hoc testari, nisi intelligant quid agatur. Unde si Parochus vel aliquis testium dormiat, sit furiosus, ebrius, omnino animo distractus, non valet Matrimonium.

Nec refert, quòd in alijs Sacramentis sufficiat attentio & intentio virtualis: nam hoc quidem verum est, quando cum ea perfici potest actio substantialis Sacramenti: non tamen, si actio sit talis, quæ perfici non possit sine intentione actuali; uti ad valorem confessionis requiritur, quòd actu sacerdos attendat, & percipiat, quæ dicuntur. Est autem idem planè in præsentia: ubi requiritur præsentia præfata testium ad valorem hujus Sacramenti, esto non sint ministri. Ex quo manifestè sequitur, non valere Matrimonium, si Parochus præsens nil intellexerit eorum quæ agebantur, quantumvis ipse affectasset non intelligere. Et quamvis dicantur Cardinales respondisse pro Matrimonio, dum Parochus ignorantiam affectavit: id sanè explicari debet de Parocho simulante se non intelligere, vel

Herincx Sum. Theol. pars I.

adlaborante quidem ad subterfugiendum ac non attendendum, verè tamen audiente: vel, certè declarationi huic veluti destitutæ qualitatibus per Urbantum VIII. requisitis non est habenda fides. Quod tunc æquissimè fit, quando non videtur convenire cum Juris ratione.

Sufficit varò præsentia morali ad valorem, etsi Parochus & testes adhibeantur omnino inviti & repugnantes juxta Doctores communiter, & declarationem Cardinalium: quia sive spontè sive inviti adhibeantur, possunt æqualiter postea de contractu matrimoniali testari. Idemque sufficit verbis & intento Tridentini: quod non requirit, nisi simpliciter eorum ad testandum præsentiam; quæ habetur, etsi illis invitis. Huc facit L. Coram Titio 209. ff. de Verborum significat. ibi: Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsentem eo fecisse, nisi intelligat. Itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram eo fecisse. Scire autem, non etiam velle, is debet: nam & invito eo rectè fit, quod jussum est. Intellege, quando in jure requiritur aliquorum præsentia, solum ut consensum sint de eo quod agitur, nec aliud exprimitur; ut fit in nostro casu. Secùs, quando requireretur præsentia, ut consensum suum præstent; vel si exprimat, ut intersint volentes & rogati, ut in testamentis, vel quando requiritur auctoritas & ministerium seu præsentia alicujus ad hoc, ut aliquid agendo munus suum impleat pro valore actus; ut quando aliquid debet fieri cum decreto judicis aut subscriptione Cancellarii &c.

Denique valet Matrimonium juxta pleerosque Doctores contra Farinacium, Pontanum, & Bonacinà q. 2. pu. 8. n. 49. etsi Parochus casu transeat aut aliud agat, v. g. in cathedra concioni se accingat &c. modo contrahentes ex intentione coram illo & testibus consensum expriment, ipseque Parochus cum testibus verè percipiat quid agatur: quia etiam tunc Parochus cum testibus ex intentione contrahentium verè & formaliter adhibetur, potestque tam bene testari de contractu matrimoniali, quàm si adesset invitus seu coactus. Idemque planè foret, si ex intentione contrahendi coram Parocho contrahentes adissent domum ipsius cum testibus, & ex abrupto expressissent se coram eo & testibus præsentibus accipere invicem in maritum & uxorem respectivè. Immo Parochum formaliter adhibere non videtur esse aliud, quàm ex industria contractum velle inire coram eo tamquam publico & necessario teste. Secùs videri posset (& hoc ad summum volunt declarationes Cardinalium, quæ à Farinacio referuntur: si tamen authentice sint) si Parochus merè fortuito præsens fuerit, nec ad illius præsentiam contrahentes respiciant, sed vel de eo nil cogitaverint seu cogitent, vel certè ipsum in testem non adhibeant, sed v. g. contrahant

Bbb trahant

24. Non officis valoris, quod Parochus vel testes adhibeantur invitis.

25. Aut coram iis casu præsentibus nilg. vale prævidentibus ex intentione contrahentium in casu Matrimonium.

Quædam Cardinalium declarationes, quod sensu possint verificari.

trahant coram magistratu, parocho per accidens inter multitudinem plebis spectante aut casu transeunte: tunc enim contractus erit clandestinus & nullus, ut advertit *Vallensis in Paratit. in Tit. de Clandest. despons. num. 8.* Alioquin sanè durum est dicere, quòd valeat Matrimonium, dum parochus adhibetur invitus, & non valeret si sum ad est & adhibetur casu, dummodo constet ipsum æqualiter percipere quid agatur. Ut proinde non omnia sint probanda, quæ habet *Wamesius Tom. 2. Consil. Canon. consil. 531.*

26.
Modi isti
agendi sunt
in cœcitate,
regulariter
loquendo.

Nihilominus ut licite & decenter peragatur, oportet Parochum advocari, ut spontè interfit, eaque peragat, quæ Ecclesia præscribit. Quamvis utentes simili arte circa Parochum possent exulari, si irrationabiliter renuat assistere, sitque necessitas contrahendi, nec pateat recursus ad superiorem; dummodo personæ non inferatur injuria, nec aliquid aliud deficit.

QUESTIO III.

Qualiter validari queat Matrimonium in facie Ecclesiæ invalidè contractum?

27.
Defectus in
Matrimonio
multipliciter
conringit &
sollitur.

INVALIDITAS Matrimonii semel celebrati in facie Ecclesiæ potest contingere ex aliquo alio defectu, v. g. ex defectu solius interni consensûs, ex affinitate, similive impedimento. Potest autem defectus iste esse vel publicus vel occultus. Eoque durante certum est constare aut validari non posse Matrimonium. Unde oportet fictionem internam cessare, & accedere novum & ferium consensum, sive ex parte illius qui fictionem admisit, sive juxta Nonnullos etiam ex parte alterius, de quo *disp. 3. quest. 6.* Similiter oportet impedimentum esse sublatum, ac deinde accedere novum utrimque consensum.

28.
Si publicus
sit, iterum
debet solemnitas à Tridentino requisita.

Sed difficultas est, an hæc instauratio Matrimonii debeat denuo fieri juxta formam Tridentini coram Parocho & testibus. Et quidem certum est, quòd sic, in casu quo defectus erat publicus, seu probabilis in foro externo, adeoque invaliditas prioris Matrimonii potest Ecclesiæ probari. Id namque exigit lex Tridentini & scopus ejusdem ventantis ac irritantis Matrimonia clandestina. Aliàs namque non posset Ecclesiæ constare de legitimo conjugio, sed possent conjuges invicem deferere convolando ad alias nuptias; quandoquidem probari posset invaliditas prioris Matrimonii, non autem ejusdem revalidatio sublato impedimento.

29.
Immo juxta
varios est
sit omnino
occultus.

Quare controversia restat inter Doctores de casu, quo defectus est perfectè occultus, sic ut non possit probari in foro externo. Nam *Basiliius Pontius, Gutierrez, Paulus Comitolus l. 1. Resp. Moral. q. 120.* & quidam

alii Recentiores omnino contendunt debere etiam tunc intervenire solemnitatem à Tridentino requisitam: eò quòd, tunc vel perficiatur contractus matrimonialis, qui aliàs foret clandestinus, adeoque irritus vi Tridentini universim irritantis contractus matrimoniales, in quibus defuit prædicta forma seu solemnitas. Adducitur etiam conformis Responsum Clementis VIII. qui (ut ex Litteris Stephani Tuccii Rectoris sacre Pœnitentiariæ refert *Comitol. supra*) rogatus de quodam casu, quò mulier fictè confenserat, respondit, esse necessarium novum consensum utriusque coram Parocho & testibus, admonito prius marito de Matrimonii nullitate. Sed (ut in iisdem litteris additur) ad evitandum scandalum Sanctitas sua dispensat, ut secretò inter se contrahant renovato consensu. Estque hoc indubie securius. Ideoque ad majorem cautelam in dispensationibus, quæ obtinentur in sacra Pœnitentiaria, solet pariter adjungi facultas renovandi conjugium privatim absque Parocho & testibus, ut Varii referunt.

Nihilominus *Navarrus, Vega, Rodriguez, Cordoba, Rebellus, Sanchez, Contak, Bonacina, Diana* & plerique alii censent simpliciter non esse necessarium, ut Matrimonium talis casu instauraretur coram Parocho & testibus. Pro quorum sententia est declaratio quædam *Pri V.* quam fecit *Navarrus c. 22. Man. num. 70.* qui insuper testatur de praxi sacre Pœnitentiariæ. Conformis insuper declaratio Cardinalium refertur in *Remiss. Barbosa ad sess. 24. Trid. c. 1. de Refor. Mor.* Denique responsum quorundam Episcoporum & Patrum *Sancti Tridentini* ad *Henriquez l. 11. c. 3. n. 6.* estque satis recepta in praxi hæc opinio, ob securitatem, quæ plerumque subest in practicanda opposita. Ex quibus sumitur fundamentum sic interpretandi legem & mentem Tridentini, quòd nempe solum velit adhiberi semel solemnitates, ut constet Ecclesiæ de contractu, quantum constare potest & debet, ne quando malitiosè dissolvi queat: quòd hæc etiam fit: cum enim impedimentum non possit Ecclesiæ probari, non est via dissolvendi Matrimonium, quòd præsumptione Ecclesiæ erat validum: adeoque quantumvis sublato impedimento occultè instauraretur, sequi non poterunt incommoda Matrimonii clandestini, quibus Tridentinum obviare intendebat, cujus proinde fini per solemnitatem prius adhibitam satisfactum videtur. Huc etiam facit, quòd Tridentinum potissimum intendat invalidare, quòd prius erat prohibitum; non videatur autem fuisse inhibita occulta ratificatio Matrimonii in facie Ecclesiæ contracti, sed invalidi ob occultum impedimentum. De opposito responsò *Clementis VIII.* non constat authenticè juxta *Diana*; aut certè datum fuit velut à Doctore privato, non autem velut ex cathedra Pontificum oraculum deprement-